

ΟΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ

ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Μελέτη στα πλαίσια του
Πενταετούς Προγράμματος
Οικονομικής και Κοινωνικής Ανάπτυξης 1983-1987

Ν.Σ. Μάργαρης

Μ. Αριανούτσου

Σ. Ζαφειροπούλου

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1982

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΟΥ ΥΠΑΡΧΟΥΝ	5
ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ	9
Ο ΟΙΚΟ-ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	14
ΟΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΕΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	18
ΤΑ ΑΓΡΙΟΛΟΓΟΥΔΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	23
Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟ-ΞΕΝΑΤΩΝ	33
Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	40
ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	43
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΓΑΥΔΟΥ.....	44
ΤΩΝ ΠΡΕΣΠΩΝ	68
" ΤΗΣ ΔΟΪΡΑΝΗΣ ΚΑΙ ΚΕΡΚΙΝΗΣ	97
" ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ	110
" ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	128
" ΤΗΣ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ	145
" ΤΗΣ ΣΤΥΜΦΑΛΙΑΣ	151
" ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΔΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ-ΑΘΗΝΑΣ	154
" ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	164
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	170

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ ἀρχική πρόταση στηρίζεται στις παρακάτω διαπιστώσεις.

1. Ο τουρισμός, ὅπως ἀναπτύσσεται σήμερα στην Ἑλλάδα, ἔχει γίνεῖ μιά ἀπό τίς πρῶτες πηγές συναλλάγματος καί ἀπασχόλησης. Συγχρόνως, φαίνεται νά ὑπάρχει σοβαρός κίνδυνος μείωσής του ἐπειδή, ὅσο αὐξάνεται, οἱ προσφερόμενες ὑπηρεσίες μειώνονται. Ἀκόμη, ὑπάρχει μεγάλος κίνδυνος, γεγονόςτα ὅπως οἱ τσοῦχτρος στό Αἴγαῖο, νά δράσουν ἀνασταλτικά.
2. Ἡ ἐποχή μας χαρακτηρίζεται ἀπό μιά ἰδιαίτερη αὐξηση στην ἀνάπτυξη οἰκολογικῆς συνείδησης, ὅπως αὐτή φαίνεται ἀπό τή δημιουργία καί πολιτική παρέμβαση οἰκολογικῶν κινήματων, πολιτικῶν ἐνώσεων καί κομμάτων. Ἡ παρέμβαση αὐτή καθώς καί ἡ γενικότερη ἀντιμετώπιση τῶν σύγχρονων προβλημάτων διαμέσου μιᾶς "οἰκολογικῆς" συνείδησης εἶναι σήμερα ἰδιαίτερα σοβαρή, καί εἶναι βέβαιο ὅτι θά ἔνταθεῖ στά χρόνια πού ἔρχονται.
3. Ἡ Ἑλλάδα μπορεῖ νά χαρακτηριστεῖ σάν μιά περιοχή μέ ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρουσες οἰκολογικές ἰδιαιτερότητες οἱ ὁποῖες ἀναπτύχθηκαν προσαρμοστικά στό μεσογειακό τῆς κλίμα. Ὑπάρχουν, γιά παράδειγμα, περισσότερα εἶδη ζώων καί φυτῶν ἀπ' ὅτι στή Γερμανία ἢ στήν Ἀγγλία. Αὐτές οἱ ἰδιαιτερότητες πρέπει νά παραμελίνουν ὅσο τό δυνατόν περισσότερο "κα-

θαρές" πράγμα όμως που παρεμποδίζεται από την ανάγκη της γρήγορης οικονομικής ανάπτυξης.

4. Έκτός από τα παραπάνω ο μαζικός τουρισμός που υπάρχει σήμερα ουσιαστικά συνδέεται με παράκτιες περιοχές, οι οποίες έπειδή είναι "εύθραυστα" οικοσυστήματα κινδυνεύουν με όριστική κατάρρευση. Από την άλλη πλευρά υπάρχουν περιοχές της χώρας, κυρίως παραμεθόριες, στις οποίες η διατήρηση του πληθυσμού και η ανάπτυξη τους αποδείχτηκε στην πράξη αδύνατη.

Έχοντας υπόψη όλα τα παραπάνω στοιχεία και φθάνοντας συγχρόνως στο γεγονός ότι η ανάπτυξη πρέπει να γίνει αλλά με το μικρότερο δυνατό περιβαλλοντικό κόστος, προτείναμε τη δημιουργία νέου τύπου τουρισμού, του οίκο-τουρισμού. Ακριβώς έπειδή η τάση για "οικολογικό" τρόπο ζωής σίγουρα θα αυξηθεί στο μέλλον, αυτός ο τύπος τουρισμού μπορεί να συνεισφέρει στην επιθυμητή λύση της "οίκο-ανάπτυξης" προβληματικών από οικονομική άποψη περιοχών.

Μερικές από τις περιοχές που εκλέξαμε για τέτοιο τύπο τουρισμού είναι:

οι Πρέσπες (Νομός Φλώρινης)

ή Δοϊράνη-Κερκίνη (Νομός Κιλκίς-Σερρών)

ή Γαῦδος

ο "Όλυμπος

ή Ἀλόνησος κ.λ.π.

Δυστυχῶς, παρόλο που ἡ ἔγκριση δόθηκε τὸ Μάϊο, οἱ ὅροι ἀνάθεσης τῆς μελέτης οὐσιαστικά δέν ἔγιναν γνωστοί, πράγμα που σίγουρα ἔδρασε ἀνασταλτικά στήν ὅλη προσπάθεια. Ἔτσι, οἱ ἐπισκέψεις στίς περιοχές μελέτης ἔγιναν ἄρκετά γρήγορα καί ἀέ μερικές ἀπό αὐτές ὁ χρόνος που ὑπῆρξε στή διάθεσή μας ἦταν μάλλον ἀνεπαρκής.

Ἡ κύρια προσπάθεια, σύμφωνα μέ τὰ παραπάνω, στράφηκε κυρίως στήν ἀναζήτηση τῶν οἰκολογικῶν ἰδιαιτεροτήτων τῶν περιοχῶν που ἐπιλέξαμε. Ὡστόσο, πρέπει νά τονιστεῖ ὅτι μπορούμε νά προωθήσουμε ὁποιαδήποτε περιοχή τῆς ὁποίας ἐπιθυμοῦμε τήν ἀνάπτυξη, διαμέσου τοῦ οἰκο-τουρισμοῦ, ἐπειδή ὅλη ἡ Ἑλλάδα ἔχει νά προσφέρει περιπτώσεις που ἔχουν οἰκολογικό ἐνδιαφέρον.

Οἱ ἔγχρωμες φωτογραφίες, που ὑπάρχουν στή μελέτη, ἔχουν μιὰ σχετική ἀλλοίωση στά χρώματα, ἐπειδή ἡ ἀναπαραγωγή τους ἔγινε ἀπό διαφάνειες, που προτιμήθηκαν γιά τήν πιθανότητα που πρόκειται νά τυπωθοῦν τουριστικοί ὁδηγοί.

Ἀρκετά ἄτομα βοήθησαν τήν ομάδα μέ στοιχεῖα. Ἔτσι, οἱ: Ἡ. Καϊναδάς (Γαῦδος), Π. Μαρίνου (Ζάκυνθος), Γ. Παντῆς (Ἔολυπος), Κ. Παπανικολάου (Ἔολυμπος), Δ. Μαργαριτούλης (Ζάκυνθος Μ. Πυροβέτση-Βασιλειάδου (Πρέσπα), ἔθεσαν στή διάθεσή μας στυχεῖα γιά τὰ ὁποῖα τους εὐχαριστοῦμε θερμά. Ἀκόμη εὐχαριστίες ὀφείλουμε καί στόν τοπικό πληθυσμό τῶν περιοχῶν, που πρόσφε-

σημαντικά σοβαρή βοήθεια στις επισκέψεις που κάναμε τόσο, μέ συζητήσεις όσο και πρακτικές εξυπηρετήσεις. Ίδιαίτερα εύχαριστούμε την κ. Άγγελική Καραμανλή-Βλαχοπούλου για την προθυμία και την υπομονή που επέδειξε κατά την προετοιμασία του κειμένου.